

SZOCIÁLDEMOKRATA KÖZSÉGPOLITIKAI KÖNYVTÁR

I. FÜZET

A KÖZSÉGPOLITIKÁRÓL

**IRTA:
BÜCHLER JÓZSEF**

ÁRA 30 FILLÉR

**BUDAPEST, 1930
NÉPSZAVA-KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA
VII, ERZSÉBET KÖRÚT 35**

Kiadó: Saly Endre.

Világosság rt. Buda-pest, 86577. Műszaki igazgató: Deutsch D.

1. A szocialista mozgalom új területe.

Az az időpont, amikor Magyarországon a szociáldemokrata párt bevonult a tekintetes vármegye ódon falai közé, hogy ott hangot adjon a magyar ipari és mezőgazdasági proletariátus vágyainak, fájdalmainak, *a magyar munkásmozgalom történetében fordulópontot jelent.* Ha valaha a késői időkben meg fogják írni a magyarországi munkásmozgalom történetét, bizonyos, hogy ez az esemény nem fog hiányozni a mozgalom e lapjairól.

„Fölszállott a páva a vármegyeházra!” És valóban, a szociáldemokrata párt elvi nyilatkozatában, amit elvtársaink minden vármegye közgyűlésén bevonulásuk alkalmával fölolvastak, hitet tettek amellett, hogy másképpen lesz holnap és hogy a vármegye öreg falai közül új reménységet viszünk a szenvedő, elnyomott magyar proletárok kunyhóiba és megkíséreljük fölemelni őket átkos nyomorúságukból.

Ez az idő a magyar munkásmozgalomnak új területhódítását is jelenti. Új ez a terület azért, mert ha megvizsgáljuk a magyar munkásmozgalomnak azt a korát, amit az 1918-as forradalom zár le, látjuk, hogy ezekben az időkben a mozgalom a szakszervezetekben, a pártszervezetekben, a gyűléseken és az uccai tüntetéseken nyilatkozott meg. Kétségtelen, hogy mi munkások a szakszervezeti oktatásban tanultuk meg, mi a szocializmus, itt kaptuk meg az első szocialista nevelést, a pártépítés nehéz munkáját ezekben a szervezetekben tanultuk meg elvégezni. A tüntetéseken tanultuk meg a bátorságot, elszántságot és a hűséget. Minél nehezebb idők voltak ezek és minél kitagadottabbak voltunk, annál nagyobb hűséggel ragaszkodtunk egymásunkhoz. Itt tanultuk meg, hogyan és milyen szemmel kell olvasnunk azt, amit olvasunk, hogyan és milyen szemmel kell látnunk a világot, az emberi társadalmat, az eseményeket, a termelést, a politikát akár a parlamentben, akár a községházban. *Hiszen ha kívül is álltunk ezeken a testületeken, láttuk, hogyan folyik az osztályharc a parlamentben, a megyeházán, a községi képviselőtestületekben.* Kívülről néztük az eseményeket, mert a magyar szociáldemokrata munkásmozgalomnak egyrészt a szűk választójog, másrészt a korlátolt egyesülési és gyülekezési jog miatt nem volt módjában bevonulni ezekben a testületekbe. Hogy ezeknek a hatalmi szervezeteknek belülről milyen a szerkezete, ezt mindaddig nem tudtuk, amíg oda be nem vonultunk. Bizonyos mértékben a forradalomig passzív állásponton voltunk és kívülről néztük a dolgokat. Voltak ugyan községek azelőtt is, amelyeknek képviselőtestületeibe bementünk. De éppen a szűk választójog miatt nem a párttagok, illetően a szociáldemokrata érzelmű lakosság számaránya szerint, hanem elvétve, itt-ott elenyésző kis számban foglaltunk helyet egyes községi képviselőtestületekben. Ilyen községek Budapest környékén és az Alföldön is voltak és ha nem is

lehet azt mondani, hogy működésünk ezekben teljesen jelentőség nélkül való volt, mert hiszen úttörő munkát végeztünk annak az egy bizonyos községnek vagy városnak munkásmozgalmában, több értelme azonban nem volt, mintha egy egészen kis pislogó mécesessel megpróbálkozott valaki bemenni egy ilyen testületbe és a mécesnek megfelelő világosságot gyújtani vele. Eljött azonban az idő — és ez a szocialista munkásmozgalomnak hatalmas és nagy teljesítménye —, hogy a munkásmozgalomban tudatos akarat tört föl arra, hogy gondoskodni kell a munkásság fölemeléséről nemcsak bér- és munkaviszonyait illetően, hanem gondoskodni kell az emberről születése pillanatától kezdve egészen a sírig. Magyarországon oly kevés történt eddig abban az irányban, hogy a munkásosztály életével intézményesen törődjenek, hogy a munkásságnak magának kellett kezébe venni az önmagáról való gondoskodás eszközeit.

„A munkásosztály felszabadítása csakis a munkásosztály műre lehet” — mondta Marx — és valóban nem javítottunk addig intézményesen a munkásosztály helyzetén, amíg magunk nem gondoskodunk magunkról. Természetesen ez nem azt jelenti, mintha azt hinnék, hogy a mai tőkés társadalmi rendben, amelyben a kizsákmányolás az úr, a munkásosztály teljes jólétét el tudnók érni a mai politikai és gazdasági rendben adotti eszközök segítségével. Itt csupán arról van szó, hogy a mai kapitalista világrendben egy viszonylagos életjavítás érdekében kell dolgozniuk azoknak, akik a munkásosztály harcában egy jobb élet lehetőségéért folytatnak erőteljes küzdelmet. *Elkövetkezett a szociális gondoskodásnak törvényszerű szükségessége és minél tudatosabbá vált a szolidaritásból fakadó és a munkások javára irányuló társadalmi gondoskodás szükségessége, annál inkább előtérbe lépett az az erkölcsi kényszer, hogy ezekbe a testületekbe, fővárosi, megyei és városi törvényhatóságokba, községi képviselőtestületekbe bemenjünk.* Főképpen azért, hogy ezentúl ne történjék meg az, ami azelőtt megtörtént, hogy mindig nélkülünk határoztak, amikor rólunk volt szó. A kunyhók, kalyibák és viskóktól a városi proletárházakon keresztül sugárzott ki a vágy egy jobb élet után. Ez a vágy sugárkéve egyetlen gyújtópontban sűrűsödött össze. *A gyújtópont maga a szocialista munkásmozgalom, mint amely ezeknek a vágyaknak hordozója.* És nekünk, szociáldemokratáknak, a munkásosztály igényeink megfelelően, erőnk tudatában, kötelességünk, hogy minél többet tudjunk tenni a megye, a város, a község szegény, porbasujtott lakossága érdekében, hogy minél inkább föl tudjuk emelni őket a földről.

A magyar munkásosztály: az ipari és mezőgazdasági proletárság, a törpe- és kisbirtokosok ma éppen olyan rab-szolgaságban élnek, mint éltek 1848-ban. Hiába szabadították föl a 48-as törvények a jobbágyokat. Ez a föl-zabadítás csak papiroson van meg, de a való életben nem jelent semmit,

sem gazdaságilag, sem politikailag. A mezőgazdasági munkás, a nincstelen proletár hiába élne a szabad költözködés jogával, ha nincs meg a lehetősége arra, hogy egy másik városban vagy községben munkát kapjon. Az ipari munkás hiába költözködik egyik városból a másikba, ha ezekben éppen annyira nincs munka, mint ott, ahol most lakik. A törpe- és kisbirtokost meg kíváltkép odaköti a rög ahhoz a községhez, amelynek határában a földeskéje, kisbirtoka van.

De ha már el is költözködhetik a mezőgazdasági vagy ipari munkás egyik helyről a másikra, nincs lehetőség arra, hogy új lakást béreljen s hogy családjával együtt a másik helyen letelepedhessék. Ezért tehát a család, ha a családfő már el is költözik, leginkább ott marad a régi községben. Ebből a tényből folyik aztán az, hogyha a munkásnak ott kell „élni-halni“ abban a községben vagy városban, ahol lakik, akkor meg kell javítani az ott lakó munkásembereknek az életét. A magyar falu és magyar kisváros, de a nagyobb városok legtöbbször is csúnya, rendezetlen, poros és piszkos, minden kultúra nélkül való. Egészen új életet kell bevinnünk ezekbe, úgyhogy mindig a lakosság többségének, tehát a proletárságnak életérdekeit tartjuk szem előtt.

2. Mi a munkásság képviselőjének feladata a megyei törvényhatóságokban?

Tudnunk kell, hogy a vármegyei törvényhatóságok munkájában mik a kötelességeink. A vármegye szocialista községpolitikus számára egészen más munkaterület, mint a városi törvényhatóság, képviselőtestület, vagy a községháza.

A vármegyei törvényhatósági bizottság mai összetételében, nálunk, azért alkalmatlan alkotó munka végzésére, mert a tiszta választások intézményes biztosítása nélkül történnek a megyebizottsági választások is, sokhelyütt a titkos választás kijáratásával és ezért a szociáldemokrata párt nem minden kerületben vette föl a harcot a reakcióval a megyebizottsági tagok megválasztásáért és ennek következtében csak elenyésző kis számban kerültek be szociáldemokraták a különböző törvényhatóságokba. Ettől azonban teljesen függetlenül is, a megyegyűlések összetétele, az 1929. évi XXX. tc. rendelkezése szerint, annyira kizárja azt, hogy ott a nép többsége foglaljon helyet, hogy egyelőre, vagyis amíg ez a törvény van életben, nem is lehet arra számítani, hogy bármelyik törvényhatósági bizottságban a szociáldemokrata párt uralkodó szerephez jusson.

Az úgynevezett megyei önkormányzat élete maga is annyira szűkre szabott területen dolgozik, hogy ez már maga kizárja a programszerű alkotó munka lehetőségét. Hiszen a megye havonként egyszer tart egy rövid közgyűlést, amelyre fölvonul a tekintetes vármegye minden nagybirtokosa, föl-

vonulnak a virilisek, a papok, a főtisztviselők, az érdekképviselések, szóval maga a nagybirtokososztály és ennek függvényei. A vármegye maga, mai összetételében, tulajdonképpen a reakció bizonyos, szűk határok közé szorított hatalmi szervezete. Vármegyénként változó ugyan a megyebizottsági tagok száma és így azokkal a csekély számban megválasztott szociáldemokrata bizottsági tagokkal szemben egy egész ellenséges tábor kel föl abban a pillanatban, amidőn a szocialista törvényhatósági bizottsági tag a birtokososztály érdekei ellen, a nincsetlen, vagy a törpe- és kisbirtokos proletárok érdekeiért száll sikkra. A vezérlő vármegyében, Pest vármegye törvényhatóságában 9 szociáldemokratával szemben a másik oldalon körülbelül 500 bizottsági tag áll. Egészen világos tehát, hogy vajmi kevés eredménye lenne annak a törekvésnek, amely akár eszméi, akár tárgyi tekintetben a megyeházán építeni akarna.

A szociáldemokrata megyebizottsági tagoknak ma a vármegyeházán azt kell tenniük, amiért ezek a vármegyék tulajdonképpen alakultak és ma is főmállanak: politizálniuk kell. *A vármegye szigorúan politikai terület. Politikai területe a nagybirtokososztálynak, a dzsentrinek.* Hiszen a magyar társadalomnak ez a rétege évszázadok óta nem tesz egyebet, mint politizál a vármegyeházán. A magyar dzsentri uralmának a megyék a végvárai. Ezt kell tehát a magyar szociáldemokrata pártnak ostromolnia és ezen keresztül kell politikai eszközökkel a nép baján segítenie.

Igenis, politizálnunk kell a vármegyeházán és ezt senki se szégyelje! Ha alkotni nem is fogunk tudni a megyebizottságokban — mert a reakciós törvényalkotás kizárja a demokratikus erők kialakulását —, azt föltétlenül meg fogjuk tudni mondani, hogy mi fáj a népnek. Rámutathatunk, hogy a közigazgatás hivatalos emberei hogyan bántak a falvakban a néppel. Ha valamelyik jegyző akár politikai, akár pedig egyéb okból valakit adóval vagy egyéb vexatúrákkal üldözni akarna, tegyük szavá az üldöztetést a megyebizottsági üléseken. A jegyző uraknak ezer eszköz áll rendelkezésükre, hogy bántassák, üldözdhessék a népet, ha ez nekik úgy tetszik. A szocialista megyebizottsági tagok szerezzenek tudomást a néppel a vármegyében történő igazságtalanságokról. Menjenek ki a nép közé és személyesen hallgassák meg a panaszokat. Aki pedig úgy érzi, hogy vele bármilyen igazságtalanság történik, vagy személyesen, vagy levélben hozza ezt tudomására a hozzá legközelebb lakó megyebizottsági tagnak.

A vármegyei törvényhatóságokban való munka korlátozott ugyan, azonban a szociáldemokrata megyebizottsági tagoknak mégis módot kell keresni arra, hogy ott a szocialista követeléseknek hangot adjanak.

A vármegyei gyűléseken a tárgysorozat mindig alkalmat ad arra, hogy egyes kérdésekben vitát indítsunk és ezekről

megmondjuk a véleményünket. Semmiesetre sem szabad azonban véleményünket elhallgatni. A hallgatás beleegyezést jelent, márpedig a szociáldemokrata párt ellenzék és az ellenzéknek nem szabad beleegyeznie olyasvalamibe, amiről ellenkező nézete van, hiszen ez a meggyőződés föladását jelentené. Tapasztalatból tudjuk, vannak emberek, akik könnyen hajlanak olyan fölfogás irányába, hogy nem akarnak kellemetlenul mondani. Jó szociáldemokraták, minden irányban megteszik a kötelességüket, elveikért nagy áldozatokra is képesek, de különféle indítóokokból nem akarnak „kellemetlenkedni”. Ezek az indítóokok kétfelék: az egyik indítók, amiért nem szólal föl, mert nincs tisztában azzal az anyaggal, amely éppen napirenden van. Ez még menthető, noha azt tartja a közmondás, hogy: *gyakorlat teszi a mestert*. Helyes azonban, hogy inkább ne szólaljon föl valaki, minthogy elárulja a tudatlanságát. Ezért kell állandóan tanulni. Akármennyire nehezükre esik is azoknak, akiket a párt ilyen exponált helyre állított, mindenkinek olvasnia kell a munkássajtót. Nem lehet elképzelni megyebizottsági tagot, vagy községi képviselőt, hogy az a napi kérdésekben tájékozatlan legyen. Ez a legkevesebb, amit meg lehet követelni olyan embertől, aki arra törekszik, hogy a közéletben szerepet vállaljon. Aki nincs tisztában azzal, hogy mi történik kint az életben, nem lehet a munkásság vezetője.

A másik indítók arra, hogy valaki elhúzódjék a munkától, a kényelmi szempont. Ez kétségtelenül rosszabb, mint az első, amelyről előbb beszéltünk. Szociáldemokrata nem lehet kényelmes, amikor a munkásság őt kiváló bizalmi helyre állítja. Ilyen esetben mindent félre kell tenni, mert a köz szolgálata a legelső. Tolstoj mondta: „Dolgozzatok, amíg mécsetek ki nem alszik!” És szociáldemokratának lehet-e szentebb föladata, életének lehet-e nagyobb célja, mint dolgozni az elnyomatás, a kizsákmányolás ellen? A legszebb emberi föladat dolgozni, hogy azt a nyomort, amiben élünk, csökkentjük, vagy megszüntessük. De kiváltképpen nekünk kötelességünk ez, akik a magyar proletariátust akarjuk szenvedéseitől *megváltani*. A tömegek, amelyek ezekre az ör-helyekre állítottak bennünket, joggal kiáltanak felénk: *Dolgozzatok értünk, mert elveszünk a magyar éjszakában!*

3. Mi a szocialista községpolitikus föladata a városi és községi képviselőtestületekben?

Három irányban lehet megjelölni azokat a föladatokat, amelyek a szocialista községpolitikusra hárulnak. A megyebizottságokról már beszéltünk. Beszélni fogunk tehát még a városi törvényhatóságokban és községi képviselőtestületekben végzendő munkáról is. Ez utóbbiak munkaterület szempontjából teljesen elütök a megyebizottságok munkaterületétől. *A három fontos föladat közül az első és legfontosabb*

a szocialista eszmék terjesztése. Ebben csúcsosodik ki tulajdonképpen a legfőbb kötelesség.

A másik feladat a nép érdekében való alkotás.

A harmadik feladat az ellenőrzés, a bírálat.

Ebben a három gondolatban foglaljuk össze a szocialista községi politikus kötelességét a városokban és a falvakban.

4. Mit jelent az eszme terjesztése?

A szociáldemokrata pártnak megvan a maga általános programja, amelyet az 1903. évi kongresszus állapított meg. Ez a program átmeneti, ami annyit jelent, hogy a kapitalista társadalmi rendben küzdünk azoknak a céloknak az eléréseért, amelyeket ez a program élénk tűz. Arra kell tehát törekednünk, hogy ezt a programot valóra váltsuk. Nem szabad azt hinnünk, hogy a program valóraváltása máról holnapra történik. Még forradalmi idők sem váltják valóra egyszeriben a szociáldemokrata pártok programját. Németországban vagy Ausztriában, ahol a háború után nagy forradalmakon mentek át a szociáldemokrata pártok, sem váltották valóra még a szocialista programot. Bizonyos pontjai már teljessébe mentek, de időbe kerül még, amíg az egész program a maga teljes egészében átültetődik a való életbe.

Az általános pártprogramon belül az 1924. évi pártkongresszus szükségesnek látta, hogy megalkossa a magyarországi szociáldemokrata párt községpolitikai programját is. Természetes, hogy ez a községpolitikai program éppen úgy átmeneti, mint az általános szocialista program. Magában foglalja azonban a szocialista községpolitikus egész feladatkörét. Úgy kell tehát értenünk, hogy ennek a programnak beváltása visz bennünket a szocializmus megvalósítása felé. A szocializmust pedig úgy szolgáljuk legjobban ezen a területen, hogy a községi programnak megfelelően dolgozunk. Akárhol állunk és működünk, ha interpellációt mondunk el, ha támadunk, vagy védekezünk, ha a költségvetéshez szólunk, ha egy kórház építését javasoljuk, vagy szülőotthont akarunk, — *mindenkor egyetlen gondolatunk legyen: szolgáljuk a szocializmust!* Természetes, hogy a programnak egyes pontjait nem lehet egyaránt vonatkoztatni a fővárosra, a törvényhatósági, megyei városokra, nagy- vagy kisközségekre. A program általában az egész országra vonatkozik, Budapestre épűgy, mint Szarvasra, Szegedre éppen úgy, mint Csabára. Különbözők tehát a területek és ennek következtében a munka is különböző, amit el kell végezni. Mindazt azonban, ami elvégzendő, ezen a programon belül kell elvégeznünk. Nem szabad tehát a községi program ellen dolgozni egy szociáldemokrata községpolitikusnak, amint hogy lehetetlen volna elképzelni, hogy szociáldemokrata az általános szocialista program ellen dolgozzék, a program tételeivel szemben foglaljon állást. Hiszen ez súlyos fegyelemsértés lenne, sőt már egyenesen árulásszámba megy.

Főszóalásainkat a fűntebb már megjelölt testűletekben a kűségi programi kell hogy irányítsa. A kongresszus által elfogadott programok tulajdonképpen a mi tűrvényeink. Ezeket be kell tartanunk. És ha a részvételűnk nélkül és ellenűnk hozott tűrvényeket éppen az államszervezet útján kifejtett kényszer alapján be kell tartanunk, mennyivel inkább van meg a nagy erkűlesi ereje az olyan tűrvényeknek, amelyeket mi magunk hozunk az egűsz munkásosztály érdekeben és ennek javára. Nem szabad tehát olyasvalamit javasolni, ami szocialista kűségpolitikus, de általában minden szocialista számára lehetetlen, mert ez a szocialista programba űtkűzik. A kűségi politikus a kűpviseletűtestűletekben a már fűntebb vűzolt *három eszmekűrben* dolgozik. Az ezekben való munka nem szabad, hogy a kongresszusok határozataival, vagy a pártprogram tèteles rendelkezéseivel ellenkezzék. A tapasztalat azt mutatja, hogy bizonyos hajlandűság van arra — és ha nűnesenek erűs vezetűk, akik kezűkben tartják a gyeplűt, akkor ez nagyon kűnnyen elbűrjűnzik —, hogy *pillanatnyi taktikai elűnyűkűrt elvi álláspontokat adnak fűl*. Ezt nem szabad megtennűnk. Itt nagyon vigyűznunk kell. Liebknecht, a nagy nűmet szocialista munkásmozgalomnak ez a kitűnű vezetűje mondotta, hogy a szocialdemokrata párt taktikáját 24 óránkűnt akár huszonnűegyszer is vűltoztathatja, ha ez használ a szocialista pártnak és a munkásosztálynak, amelyet kűpviselet. Ez igaz. *A taktikát lehet is vűltoztatni, de mindig csak űgy, hogy ez a szocialista elvi álláspontot ki ne kezdje*. A szocialista elvi álláspontnak oly tisztűn kell ragyognia, műnt a kristálynak. Szocialista elvi álláspontot fűladni csak azért, hogy napi kérdűsekben valamifűle engedműnyeket kapjunk, annyit jelent: műnt fűladni az elvet. Valamely kérdűsben állást elfoglalni csak alapos megfontolás és az űgyak teljes ismeretűben lehet. De ha azutűn egy űgyben a párt *elvi álláspontjának megfűlelűen állást foglaltunk, ezt nem lehet megvűltoztatni*. Nagyon sok-szor elűáll az a helyzet, hogy állásfoglalásunk valamely kérdűsben a szembenállű pártok részűrűl érthetetlennek tűnik fűl, vagy olyanok részűrűl, akik nem ismerik az elvek tisztűletbentartását és azok tisztűségát, haragot vűlt ki a szocialdemokrácia eszmekűrűben tűrtűnt állásfoglalás. Ezzel ne tűrűdjűnk. A szocialdemokrata pártnak sohasem kell arra tűrekednie, hogy ellenfelei a párt műkűdűsűvel meg legyenek elűgedve. Inkább legyen valaki merev és ragaszkűdjék ahhoz, amit neki a szocialista program szab, maradjon meg az egyenes űton, műnt-hogy egy pillanatra is jobbra vagy balra letűrjen. Igaz, a szocialista munkásnak tárgyalűkűpesnek is kell lennie. Intelligenciájánál, szocialista műveltségűnél, űntudatalánál és meggyűzűdűsűnél fogva és mert tisztűbban látja a világ folyását, műnt a kűzűmbűs ember, aki nem foglalkűzik politikával és aki nem tudja, hogy a kűzgazdasági, illetve a termelűsi erűknek műlyen hatalmas erejűk és jelentűsűgűk van akár a kűségi

képviselőtestületekben, akár a megyebizottságokban. Ezek a közönyös emberek nem tudják, hogy a községi képviselőtestületekben, a megyebizottságokban, a parlamentben és mindenütt, ahol jelentkezik a tőke és a munka, ahol a kizsákmányoló és a kizsákmányolt jelen vannak és ezek az érdekek összeütköznek: osztályharc folyik. Kétségtelen, hogy azok a munkások, akik mindezt tudják, jobban ismerik a dolgok mibenlétét. Ezek nem is párkózhatnak el okos, meggondolt és megfontolt módon bizonyos tények, bizonyos adottságok előtt. De ezen adottságoknak, tényeknek mindig csak olyanoknak szabad lenniök, amelyekkel való számolás az elvi meggyőzés határán belül és nem kívül esik.

Fontos, hogy ezekben a testületekben hogyan beszéljünk. A beszédnek mindenestre olyannak kell lennie, hogy az meggyőző erejű legyen. Meggyőző legyen főképpen és első sorban — *kifelé*. Ne higgye senki, ha föláll beszélni, hogy a szembenálló tábor, vagy annak egy-egy képviselőjét meg fogja győzni igazságairól. Minél inkább kifejlődik a pártrendszer egy-egy ilyen köztestületben, annál lehetetlenebbé fog válni az ellenpárt meggyőzése. Amikor még klikkek voltak és ezek irányították a köztestületek munkáját, addig még ez előfordult. Ma is előfordul még, hogy városi vagy községi képviselőtestületeket klikkek irányítanak. De minél inkább fejlődik ki a pártrendszer, amikor már nem törzsfőnökök és klikkvezérek irányítják a községi politikát, hanem ezek a községi képviselőtestületek éppen úgy tagozódnak, mint a parlamenti pártok, a meggyőzésnek ilyen módszere annál kevésbé áll fenn. Szociáldemokrata ne próbálkozzék érvelni egy, vagy tíz ember számára, akik velünk szemben ülnek és éppen az ellenkező állásponton vannak, mint mi. Mert ennek az igyekezetnek soha értelme, eredménye nem lesz. Ellenkezően! Ha beszélnek, mindig úgy képzeljék el magukat, mintha a tárgyalóterem falai leomlottak volna és köröskörül ott állana a falu, vagy város népe és hallgatná azt, hogy mit beszélünk. Ebből a szempontból általában legyen az szabály, hogy a magunk tömegeinek beszéljünk! Ezeket képviseljük. Ezeknek a bizalmából ülünk bent ezekben a köztestületekben. És annál inkább van a szocialista eszmének hatása, annál jobb az az agitátor, aki ott bent ül a képviselőtestületben, minél inkább van átütőereje annak, amit mond, minél nagyobb igazságot mond, vagy minél nagyobb tömegeket érdekel az, amiről beszél.

Igy lehet terjeszteni az eszmét, így lesz foganatja annak, amit mondunk, így fogunk jó úton haladni a szocializmus felé.

5. Mit jelent az alkotás?

Községpolitikai értelmezésben alkotni annyit jelent, mint eredményeket érni el — a munkásosztály javára.

A szociáldemokrácia ellenségei azt mondják, hogy „a szo-

ciáldemokrácia csak rombolni tud, de építeni nem". Akár eszmei tekintetben, akár tények szempontjából nézzük a dolgokat, azt kell mondanunk, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz. Nem akarunk ennek a bizonyítására messzire menni. Ha megnézzük a németországi eredményeket, mit alkottak a németek községpolitikai téren egy évtized alatt, vagy ha jól szemügyre vesszük az osztrák szociáldemokrácia munkáját az elmúlt tíz esztendő alatt a bécsi községhezán, de az osztrák vidéki városokban is, fogalmat alkothatunk arról, mennyire igaztalan ez a vád. A bécsi városi szocialista uralom erősen megváltoztatta a város képét is. Ma már körülbelül 35.000 új lakás vágja az arcába az ellenfélnek azt az igazságot, hogy *a szociáldemokrácia igenis tud építeni* és ha ezeknek a lakásoknak az elhelyezését, elrendezését, az udvaroknak parkokkal való díszítését, fürdőkkel, mosodákkal, gyermekjátszóterekkel való ellátását és berendezését, de legfőképpen a lakások olosóságát tekintjük, azt látjuk, hogy *a szociáldemokrácia alkotásai páratlanok a községi politika eddigi történetében!* Nem beszélünk most az adózás ama rendszeréről, amelyet a szociáldemokrata párt léptetett életbe Bécsben és amelyeknek az a jellegzetessége, hogy azt a rendszert, amely nálunk dívik — amely szerint a súlyos adókat a nincsetlen szegény proletárok fizetik, míg a magas jövedelmű és nagyvagyonú emberek aránylag kevés adót fizetnek —, az osztrákok megfordították. Ma már Bécsben az adózás rendszere a progresszivitás alapján épül fel. Nem beszélünk a szociálpolitikai intézmények nagyszerű kiépítéséről és munkájáról, hiszen ezek tanulmányozására állandóan a magánemberek és köztisztviséget betöltő küldöttségek ezrei járnak Bécsben külföldről.

De így van ez Berlinben, Hamburgban, Altonában, Lipszében, Drezdában és egyéb nagy német városokban, ahol a szociáldemokráciának nagy többsége van bent a városházán, vagy pedig döntő befolyással rendelkezik a városi kormányzásban.

De igen jelentős eredményekre mutathatunk rá Budapesten is. Itt a szociáldemokrata községi frakció a választott bizottsági tagoknak együtödét, az egész törvényhatóságnak pedig egyhatodát alkotja. Azt mondták rólunk, hogy mi rombolni fogunk. Azt mondták, a szociáldemokraták le akarják rombolni azt, amit a keresztény Budapest fölépített. Amikor a szociáldemokrácia bevonult a főváros törvényhatóságába, megállapítottuk, hogy a keresztény Budapest semmit sem épített, semmit sem alkotott. 1920-tól 1925-ig egyedüli urak voltak a városházán. Nem volt ellenzékük, a demokraták ugyan bent voltak a törvényhatóságban, ezeket azonban a bizottságokba nem engedték be. A keresztény párt csinálhatott, amit akart és mégsem alkottak egy szemernyit sem. A szociáldemokraták megkérdezték tőlük: miért nem alkottak, hiszen uralmuk még az inflációs időre esett, amikor

papírból aranyat lehetett volna csinálni? Akkor építhettek volna ezrével lakásokat. *Követeltük, építsenek lakásokat,* mert a munkásnak nincs lakása, mert nem házasodhat, mert nem tud élni a kunyhókban és a borzalmas földalatti lakásokban. Ebbe a megoldásba csak a legnagyobb nehézségek árán lehetett őket behajszolni. *Igaz, hogy nagyon kevés, amit a főváros épített, de ma mégis 6000 lakással több áll a főváros közönségének rendelkezésére.*

Követeltük: építsenek szeretetotthont! Az öreg embereknek nincs otthonuk. A munkában elaggott szegényemberek az utcán fordulnak föl, nincs lakásuk, ahol fejüket lehajthassák. *És az idén megkezdődik a nagy, 4000 személyre szóló szeretetotthon, vagy aggokháza építése.* Ezenfölül a Rókus-kórház, a gyermeknyaraltatás, a karácsonyi nagy gyermek-fölruházási akciótól végig a tüdőbeteggondozókön keresztül látni kell, hogy éppen a szociáldemokrácia ösztönző ereje kellett ahhoz, hogy az építkezések és az alkotások meginduljanak. Építettünk utakat, kórházakat, szeretetotthonokat, megjavítottuk a közlekedést, új közlekedési eszközöket építettünk, tehát alkotunk. Az utolsó esztendőben már 18000 szegény proletárgyermeket nyaraltatott a főváros. Kiknek a munkája volt ez? A szociáldemokratáké. Ez az alkotás. *Ha a szociáldemokrata párt valamely köztisztületben kisebbségben van, akkor is lehet alkotni.* Ha egy nagy ellenséges, hatalmas erővel állunk is szemben, azért lehet alkotni. Természetesen mindig olyasmit kell követelni az alkotások terén, ami a munkásosztály javára szolgál. A községi képviselőtestületekben is megvan a lehetősége az alkotásnak. Mindenki a maga helyén törekedjék arra, hogy alkotson a munkásosztály szolgálatában. Magyarországon óriási azoknak a száma, akik általában a tuberkulózis, de kiváltképpen a tüdőtuberkulózis áldozatai. Nagy és nemes kötelesség hárul a szociáldemokratákra ezen a téren. Segíteni a tüdőbetegeken! *Tüdőbeteg-gondozókat főlállítani.* Nyilvánartásba venni a tüdőbetegeket, kezelni őket. Ezt meg lehet csinálni a kisebb városokban is, ehhez felszerelés és nagy kiadások nem kellenek. Nagyobb városokban *tüdőbetegszanatóriumokat* kell építeni és törekedni kell arra, hogy a vármegyék is megépítsék mindenütt a maguk tüdőbetegszanatóriumát.

A vármegyékben ki kell dolgozni az *anya- és csecsemő-védelem új rendszerét.* A magyar anya, mint az eljövendő új nemzedék legfontosabb biztosítója, teljesen ki van szolgáltatva a tudatlanság átkos eszközeinek. A modern anyavédelem nagy kötelességeket ró a magyar vármegyékre, városokra és községekre egyaránt. A munkás proletáranyát meg kell menteni a fertőzéstől és a megyei városok és vidéki törvényhatóságok gondoskodjanak mielőbb arról, hogy *szülőotthonokat építsenek.* Budapesten is nagy földadatok várnak még ezen a téren a szociáldemokráciára. Meg kell azonban említeni, hogy *ma már Budapest lakosságának*

körülbelül 70%-a kórházakban, vagy szülőnőotthonokban hozza világra újszülött gyermekét. Nagyfentosságú követelése kell hogy legyen, főképpen a magyar községeknek, az orvoscéldés. Nálunk az állatokra jobban vigyáznak, mint az emberekre. Még mindig rengeteg községe van az országban, ahol egyáltalában nincsen orvos és kocsikkal órák hosszát kell utazni, amíg orvost találunk a betegek. *Ezrek és ezek hálnak meg, anélkül hogy orvos látta volna őket betegségük alatt.* Talán egész Európában nincs meg az emberi életnek olyan mértékű semmibevevése, mint Magyarországon. A vármegyékben dolgozó szociáldemokratáknak kötelességük, hogy az orvoscéldést állandóan napirenden tartsák. A vármegye gondoskodik arról, hogy a községi orvos megtalálja megélhetését a kis- és nagyközségekben egyaránt.

Itt van azután *a munkában elaggott nincsetlenek ellátásának kérdése.* Nagyon sok bajt okoz ez nemcsak magának a társadalomnak, hanem a községeknek is. A törvény szerint az elaggott és magukkal tehetetlen nincsetlenek ellátása a községek föladata. Gondoskodni kell tehát a községeknek arról, hogy a saját illetőségű ellátatlan, elöregedett nincsetlenjeiket az aggokházába, az úgynevezett szeretetotthonokba elhelyezzék.

Nagyon sok *a tennivaló a munkanélküliség leküzdése tekintetében*, mert ezen a téren történik, sajnos, a legkevesebb a községek és a városok területén: Azokat a kölcsönöket, amelyeket beruházási célokra vettek föl, nem arra fordították, amire kellett volna, hanem nagyon sok esetben improduktív célokra. A községek föladata, hogy a munkanélküliség enyhítése érdekében valamit tegyenek. A szociáldemokraták munkája, ha kisebbségben vannak is, hasson termékenyítőleg abban az irányban, hogy a törvényhatóságokban, városokban és községekben *a közmunkák meginduljanak. A közmunkákat főképpen olyankor kell követelni, s az erre a célra szolgáló összegekről olyan időben kell gondoskodni, amikor legnagyobb a szükség.* Amikor legnagyobb a munkanélküliség, akkor kell segíteni!

Itt kell belekapcsolódni *az adózás kérdésébe.* A vezérelv az adózás kérdésében az legyen, hogy azok fizessék az adókat, akik ezt legjobban bírják. Le kell venni tehát a terhet azok vállairól, akik nem tudják viselni a súlyos terheket és éppen ezért főképpen a pótdadó kérdésében kell odahatni, hogy ezek progresszív módon a nagyvagyonúakat sújtsák.

Segítségére kell sietni a falu népének, mert ma *a falusi jegyző*, teljhatalmú ura lévén a községnek, esetleg nem az igazság és méltányosság alapján veti ki az adókat. Ezért arra kell törekedni, hogy a falu jegyzője olyan ember legyen, aki a népért és nem a nép ellen dolgozik.

Kulturális tekintetben is igen sok a tennivaló, mert iskolánk kevés, felszerelésük hiányos. Törekedni kell arra, hogy a községekben lévő felekezeti iskolák fokozatosan meg

szűnjének és ezeket az állam, vagy a község vegye saját kezelésébe. Ha valahol azt észlelik, hogy az iskolákban gyűlöletet szítanak egyik felekezett, vagy a társadalom egyik rétege, a munkásosztály ellen, azt mindig meg kell torolni. *Legjobb ellenszere ennek az adatok nyilvánossághozatala.*

Itt csak egypár olyan fontosabb szempontot említettünk meg, amelyek kell hogy gondolkozásra készítsék a munkásokat és azokat, akik a munkások megbízásából a megyékben, törvényhatóságokban, megyei városokban, vagy községekben köztisztviségeket töltenek be. Kell hogy követeléseinktől hangos legyen a megyei, városi, vagy falusi képviselő. Mi, szociáldemokraták ezeket a követeléseket nem azért állítottuk föl és akarjuk megvalósítani, mert ez agitáció, hanem azért, mert egyetlen európai nép sincs, amely annyira porbaszítottan, annyira szegényen és annyira nyomorultan tengetné az életét, mint a magyar.

Van tehát az alkotásnak ezernyi módja. *És minél többet, minél nagyobbát fogunk tudni alkotni, annál inkább el fogják hinni nekünk, még a tudatlanok is, hogy értük és velük akarunk dolgozni lelki és testi föl szabadulásukért.*

6. Mit jelent az ellenőrzés?

Az ellenőrzés tulajdonképpen a szocialista politikus számára maga a levegő, az élet. Az ellenőrzés a bírálata annak, hogy mi történik a községi politikában. Ez az, ami legjobban hajtja a fejlődést. A bírálat a szocialista mozgalom számára egyik legfontosabb tényező, mert termékenyítően hat, munkára serkent és megakadályozza a visszaéléseket. A szocialista községpolitikusnak bele kell néznie a közigazgatás bosszorkánykonyhájába és föl kell emelni a fedőket és úgy kell megnézni, hogy mi fő az edényben. Meg kell nézni körmeiket és könyveiket. Meg kell nézni a költségvetéseket, amiről később még beszélni fogunk, hogy az az összeg, amit a zárószámadás szerint fölhasználtak, mire szavaztatóit meg és mire költötték el. Arra-e, amire megszavazták, vagy másra. Mert, ha ezt a törvény nem is engedi meg, mégis előfordult, hogy valamely megszavazott költségvetési tételt a zárószámadás szerint egész másra költöttek el. Van az átruházási jog, az úgynevezett virment-jog. Ez községpolitikai nyelven azt jelenti, hogy amikor a költségvetést tárgyalják, ki kell mondani valamely tételre, hogy ezt a tételt illetően a községnek, vagy a város polgármesterének átruházási joga van, ezt azonban már akkor kell kimondani, amikor a költségvetést tárgyalják. Amennyiben ezt nem mondják ki képviselőtestületi határozatban, akkor nincs átruházási jog, *ilyen esetben csak arra lehet elkölteni a kérdéses pénzt, amire a költségvetésbe föl vették, amire a közgyűlés megszavazta.*

Azt mondtuk fentebb, hogy a kritika termékenyítően hat arra a köztestületre, amelyben vagyunk. Igen, mert az ellen-

felet gyorsabb, nagyobb munkákra serkenti és megakadályozza a visszaéléseket. Ne higgye azonban senki, hogy a kritika egyszerűen elvágja a visszaélések lehetőségét. Mert ha valaki lopni akar, akkor azt megteheti úgy is, hogy ez a lopás nem kerül nyilvánosságra. Vannak olyan tolvajok, akiket hiába kritizálunk, azért ők mégis megtalálják a módját annak, hogy a köz pénzéből hogyan gazdagítsák önmagukat. Ezek a panamisták, akik visszaélnek a közéleti tisztséggel. De minél inkább hozzuk nyilvánosságra ezeket a dolgokat, annál kevésbé van lehetőség a visszaélésekre a közigazgatásban. De így van ez gazdasági téren is, a pénz elköltésénél. Minél inkább nyilvánosságra hozzuk a panamákat, annál kevésbé lehet azokat újra megcsinálni. Ha fölszínre hozzuk és a világosság elé visszük őket, ezek a panamák, illetve panamisták olyanok, mint a pusztító baktériumok, amelyek ezázetreket ölnek meg, de ha a napra tesszük őket, elszáradnak, elpusztulnak. *Csak ki a visszaélésekkel a napvilágra! Semmit, sohasem eltussolni!* Abba egyetlen szociáldemokrata községi képviselőtestületi tagnak sem szabad beleegyeznie, hogy valami eltussoltassék. *Ha valamiről tudunk és azt nem hozzuk nyilvánosságra, akkor bűnösebbek vagyunk, mint az, aki elkövette a panamát, a bűnt!* Nekünk, szociáldemokratáknak nincs más vagyónk és nincs más hatalmunk, mint a mi tisztaságunk, a mi erkölcsi fölényünk az egész polgári társadalommal szemben, amelynek egyes közéleti tagjai néha visszaélnek a rájuk ruházott tisztséggel. A szociáldemokrata pártban nem szabad és nem lehet üzletkedni. Így is kell lennie. *Tisztességesen kell szolgálni a közt, mert a közéleti tisztaság a legfőbb erő, mint ahogy a legnagyobb bűn a közéleti tisztátalanság!*

7. Mi a költségvetés a szocialista községpolitikus számára?

A költségvetés a szociáldemokrata községi politikus számára az a tükör, amelyben az egész esztendői munkát meglátjuk. A költségvetésben tombol az osztályhare. A számok, a rideg oszlopokban, büszke hirdetői annak az uralomnak, amely közreadja a költségvetést. Mögöttük, előttük és fölöttük ott van az osztályhare. Ebből a szempontból kell tehát megítélni a költségvetéseket.

Elsősorban is figyelembe kell vennünk nekünk, szocialista községpolitikusoknak, hogy azok a számok, amelyek a költségvetésben szerepelnek, hogyan keletkeznek. Mi az útja a város, község jövedelmeinek a kunyhótól a községházáig, a viskótól a városháza palotájáig. *A közadóknak keserves az útja a város kasszájáig, de nagyon sok helyütt a könnyelmű gazdálkodás révén könnyű az útja a város kasszájából kifelé.*

Arra kell törekednünk, hogy a költségvetésben fölsora-

kozottatott összegeket azok számára adjuk vissza, akik ezt befizették. A pénz kezelése és elosztása, vagyis a község életének igazgatása minél olcsóbb és egyszerűbb legyen. Ez lehet a mértéke annak, hogy egy szocialista hogyan fogja föl a költségvetést. A költségvetést magát, illetően a mögötte levő számokat, a bevételeket, tulajdonképpen a munkásosztály fizeti be fogyasztási, kereseti és forgalmi adókban és ezeken kívül mindazokban az adókban, amelyek a nagy tömegeket sújtják legjobban. Hiszen Magyarországon elsősorban az adópolitikában nyilvánul meg az osztályharc. Itt legfőképpen a szegény ember az, aki az adókat a legnagyobb mértékben fizeti. Ha a fogyasztási adókat, kereseti, jövedelmi adókat megnézzük, ezek óriási nagy számok mellett a vagyonadó mellett, amit a vagyonosok fizetnek föld-, ház- és egyéb adó címén. Ezeket a hatalmas summákat, amelyeket a munkásosztály fizet be adók formájában, fizesse vissza a költségvetés a munkásoknak. Nem úgy értjük ezt, hogy menjenek házról házra és az adókat osszák szét, hanem úgy, hogy a pénz közérdeket szolgáló középületekben, a nagy tömegek érdekeit szolgáló szociálpolitikai alkotásokban, közegészségügyi, kulturális alkotásokban, iskola, kórház formájában kerüljön vissza a néphez. Mihelyt nem ilyen formában kerül vissza, az már antiszociális költségvetés. De antiszociális lehet a költségvetés akkor is, ha azok az adók teszik ki legjavát, amiket a szegény emberek fizetnek be. *Szociális költségvetést szocialista községpolitikusként erős és hathatós közreműködése nélkül elképzelni sem lehet.* Mindaddig, amíg a szociáldemokrácia nagy többségben nem lesz bent a törvényhatóságokban és képviselőtestületekben, ne is várjunk olyan költségvetést, amely a nép többségének érdekében való. Ez azonban nem jelenti azt, mintha az antiszociális költségvetéseket, amiket a ma uralkodó osztályok és pártok állítanak össze, nem lehetne megjavítani. Alkotmánygyűlésünkkel, az ellenőrzéssel és kritikánkkal, az eszme terjesztésével azon kell lennünk, hogy ezeket a költségvetéseket megjavítsuk, hogy valóban olyan kiadásokra menjen a pénz, amelyek a nép érdekében valók.

A költségvetések egy-egyestendő időközökben tárgyalatnak. Ilyenkor szokás széles és nagyvonalú vitában gyakorolni a kritika jogát. Ilyenkor kell megkritizálni az elmúlt egy esztendő munkáját és bírálatot mondani arról, hogy vajon az elmúlt esztendő alatt helyesen gazdálkodtak-e a város vagy község urai a rájuk bízott közpénzekkel. Végrehajtottak-e azokat a határozatokat, amelyeket a képviselőtestület vagy törvényhatóság az elmúlt esztendőben hozott, igyekeztek-e segíteni a nép baján, csökkentették-e a terheket, alkottak-e valamit? Ilyenkor kell hangot adni a nép vágyainak, gondolkodásának, érdekeinek. Ilyenkor kell megjelölni azokat az utakat, amelyeken a város gazdálkodásának járnia kell az eljövendő esztendőben. A szociáldemokrata községi kép-

viselőknék a költségvetés tárgyalásánál valóságos programot kell adniok az elkövetkezendő esztendő munkájára.

Legtöbb helyütt a költségvetéssel egyidejűen szokták tárgyalni a zárszámadásokat is. Amíg a költségvetés az eljövendő közszéppolitikai esztendő munkáját tárgyalja és a jövőre vonatkozóan ad bizonyos nézőpontból lehetőségeket, addig a zárszámadás a múlt esztendő munkájának tükrö. *Össze kell egyeztetni a zárszámadás tételait a költségvetés teteleivel és meg kell állapítani, hogy hol érték el megtakarításokat, vagy hol lépték túl a megszavazott hitelösszegeket.* A zárszámadás tulajdonképpen az elmúlt üzleti év lezárt eredményeinek összegezése. És aki ért a közszéppolitika nyelvén, az nagyon jól tudja, mit jelent egy ilyen gazdasági esztendő lezárása. Sok minden tünet ki az ilyen zárszámadásból, sok mindennek jöhetünk a nyomára és azok a tapasztalatok, amelyeket az ilyen vitáknál szerzünk, bőségesen elegendők ahhoz, hogyan fogjuk föl a jövő év munkáját.

Ehelyütt kell felelnünk arra a kérdésre is: *vajjon a szociáldemokrata közszéppolitikus elfogadja-e a költségvetést, vagy sem?* Ez mindig attól függ, hogy a költségvetést kik állították össze, mely párttöbbség az, amely benyújtja a költségvetést, vagyis ki felelős a benne lévő tételek további fölhasználását illetően. Minthogy egyelőre nálunk, Magyarországon a szociáldemokrácia a közszépp életben mindenütt csak kisebbségben van, nem lehet kétséges, hogy a kormányzó párttal szemben a többségi pártoknak a felelőssége áll fönn. A költségvetés alapjánát véve mindenütt, a parlamentben éppen úgy, mint a városi házban, *bizalmi kérdés.* Van-e bizalmunk azokhoz, akik felelősek a költségvetésért, van-e bizalmunk a többségi pártokhoz, a polgármesterhez, egyszóval azokhoz, akik a költségvetést benyújtották? A szociáldemokrata pártnak nem lehet bizalma a reakciós pártok uralma, vagy kiváltképpen a reakciós pártok uralma iránt. Ezek mind úgy állítják össze a költségvetést, hogy az toldozás-foldozás legyen a nép érdekei felé, de radikális megoldást ezek a költségvetések nem tartalmaznak. *Bizalmatlanok vagyunk* tehát a kormányzattal szemben, amely benyújtotta a költségvetést, ennek következtében tehát *a költségvetést sehol sem szabad elfogadnunk.*

Lehetnek olyan szempontok is, amelyek szerint néhol a szociáldemokrata párt hozzájárulása nélkül nincs költségvetés. Ilyen eset akkor adódhatik, ha valamely polgári párt a mi álláspontunkat teszi magáévá és velünk szavaz a költségvetés elfogadását illetően. Ilyenkor azután aggályok merülnek föl: mi történik, ha egy városnak, vagy közszéppnek elvetik a költségvetését és nincs költségvetés. Ebben az esetben nincs helye semmiféle mértegelésnek. *A szociáldemokrácia ellenzékben lévén, természetes kötelezettsége ellenzéki voltának minden következményét vállalni. A történetdők fölött gondolkozzanak azok, akik a városi hatalmat*

kezükben tartják, a közigazgatást vezetik és ezért felelősek. A meditációnak tehát csak a másik oldalon van helye, nem pedig nálunk.

8. Az összeférhetetlenségről általában.

Szociáldemokrata számára, ha a kérdést alaposan szemügyre vesszük, igen egyszerű annak a kérdésnek a megmagyarázása: *mi az összeférhetetlenség.* Szociáldemokrata képviselő kerülni lehet összeférhetetlen helyzetbe, márcsak azért is, mert rá az erkölcsi szabályok sokkal szigorúbbak, mint bármely polgári párt tagjára. Az összeférhetetlenséget csak egyféleképpen lehet magyarázni, ez pedig az, hogy szociáldemokrata törvényhatósági bizottsági, vagy képviselőtestületi tagságát nem használhatja föl vagyonszerzésre. A mi számunkra azonoskivül, hogy az írott törvények jogszabályokat alkotnak az összeférhetetlenségre vonatkozóan, van egy meg nem írott erkölcsi jogszabály is, amely minden törvényes rendelkezésen túlmenően parancsolja a mi számunkra a közéleti erkölcsök tisztaságának tiszteletbentartását. Az írott törvényes rendelkezéseken kívül mindig és mindenhol ez kell hogy a szociáldemokrata közéleti ember előtt lebegjen.

A törvényhatósági bizottság tagja sem a saját, sem más ügyében pénzürt, vagy bármilyen anyagi előnyért vagy ellenszolgáltatásért semmiféle ügyben nem járhat el. De egyáltalában nem járhat el törvényhatósági bizottsági tag még ingyen sem olyan ügyekben, amelyek középítkezések megszerzésére, ingó vagy ingatlan vagyon megvételére, kisajátítására, vagy bérbevételére, megrendelésekre, vagy szállításokra vonatkoznak. A vármegyékre vonatkozóan ugyanezek a rendelkezések irányadók. A megyei városok külön szabályrendeletet alkotnak azoknak a rendelkezéseknek a figyelembevételé mellett, amelyekről már fentebb beszéltünk.

Előfordulhat az az eset is, amikor valamely vállalkozó vagy munkáltató városi, megyei, vagy községi munkára pályázik és ilyenkor a törvényhatóságban vagy képviselőtestületben helyet foglaló alkalmazottját arra szólítja föl, hogy az ő pályázatát támogassa, vagy járjon közbe az illetékes hatóságoknál, hogy a munkát ő kapja meg. Az ilyen ember tipikusan összeférhetetlen helyzetbe kerül nemcsak az erkölcsi parancsal, de a törvény tétéles rendelkezésével is. Aki nem érzi magát annyira függetlennek, hogy az ilyen kényszernek ellen tudjon állni, az ne vállaljon közéleti tisztiséget. Vagy ha vállal, számoljon le minden lehetőséggel és ilyen esetben még azzal is, hogy esetleg kenyerét veszíti. Ezekben az esetekben nincs helye semmiféle alkunak. Mindenki számoljon azzal is, hogy egy ilyen összeférhetetlenségi eset kapasan az illető nemcsak önmagát diszkreditálja, hanem azt a pártot is, amelyhez tartozik. A szociáldemokrata közéleti ember nem juthat abba a helyzetbe, hogy pártját az egész közvélemény előtt lejárassa és olyan színben tüntesse

föl, hogy ennek a pártnak panamista tagjai is lehetnek. Ha ilyen eset fölmerülne, kíméletlenséggel kell leüperni rá és egy percig sem szabad megtérni soraink között.

De épp ilyen kíméletlenséggel kell eljárni abban az esetben is, ha az ilyen közéleti visszaélő nem a mi sorainkban ül, hanem akár a szembenálló, akár pedig mellettünk barcoló polgári pártban helyet foglaló közéleti emberről van szó. A korrupció üldözése a tömegek előtt szimpatikus, mert a tömeg tudja, hogy az ilyen visszaélés az ő érdekei ellen történik. Főképpen vigyázni kell a közvagyon elidegenítésénél, magáningatlanok kisajátításánál, a beszerzéséknél, középítkezéseknél, legyen az ház- vagy útpítkezés.

Ha a törvényhatóságok vagy képviselőtestületek szociáldemokrata tagjai szigorúan ügyelnek ezeknek az írott vagy meg nem írt erkölcsi szabályok betartására, fölemelt fővel és büszkeséggel teljesíthetik szocialista kötelezettségeiket a közélet terén, terjeszthetik az eszmét, alkothatnak és szabadon bírálhatnak!

9. Összefoglalás.

Paul Hirsch, a német községi politikának egyik legkiválóbb ismerője, egyik könyvében arról beszél, hogy *a szocialisták szempontjából rendkívül fontos, hogy a szocialista társadalmi rendre való átmenet, illetően a hatalom átrétele alkalmából legyen elég emberünk, aki a közigazgatásban és az üzemek vezetésében járatos*. Németországban tehát már arról van szó, hogy a községi politika a szocialista társadalmi rendre való átmenet szempontjából bír nagy fontossággal. Mi egyelőre még nem tartunk, sajnos, itt. Egyelőre a szocialista agitáció és a mindennapos élet szempontjából tartjuk fontosnak a községi politikát. Az önkormányzati élet végeredményében iskola, amelyben megismerjük, mi a politika, mi a taktika, milyen a közigazgatás. Megismerjük az urakat, látjuk őket szemtől szemben, hogy csinálják a maguk esztendőpolitikáját, milyen öntudatosan, milyen határozottan és elszántan védelmezik osztályhelyzetüket. És nekünk is, akik bent vagyunk, vagy bent leszünk a falusi, városi ügynevezett önkormányzatokban, tanulnunk kell, hogy föl tudjunk lépni ellenfeleinkkel szemben. Olvasni és tanulni, megismerni egymást, mert *nem tudjuk, hogy melyik vidéki faluban vagy városban van a szocialista előrehaladásnak, a szocialista etikának és agitációnak olyan kiválósága, akit eddig nem is ismertünk*. Nem is lehet másként megismerni őket, csak ezeken a köztestületeken keresztül. És a szocialista jövődő számára rendkívül fontos ez. Termelje ki önmagából a vidék a szocialista mozgalom jövődő tisztjeit.

A németekkel és általában a külföldiekkel szemben mi még csak ott tartunk, hogy az önkormányzatért való harcot vívjuk. Mert ne higgye senki egy pillanatra sem, hogy az, ami ma van, igazi önkormányzat. Sem a vidéknek, sem Budapest-

nek nincs önkormányzata. Akár az 1929. évi XXX. törvény-cikket, akár az 1886. évi XXII. törvényeket, akár pedig a most készülő 1930. évi még ismeretlen számozású új törvény-cikket nézzük, azt látjuk, hogy ezek a mai úgynevezett önkormányzatok csak nevetséges parádiái a valódi önkormányzatnak. Mik tulajdonképpen ezek a mostani önkormányzatok? *A hatalom kiszolgálói.* Önkormányzat az, amikor a városokat és a falvakat a hatalom a saját lábán engedi járni. Amikor a magunk elhatározásából a községekben magunk alkothatunk, amikor a költségvetést magunk állíthatjuk össze és a község nem fél attól, hogy mit szól a kiadásainkhoz vagy bevételeinkhez a vármegye alispánja, vagy a belügyminiszter. Az igazi önkormányzat nem ismer semmiféle ilyen akadályt.

Külföldön nagyon sokat beszélnek az autonómiáról. Milyen legyen a községi képviselőtestületek alkotmánya? Mi még nem is tudjuk, mit jelent az, ha egy községnek valódi autonómiája van. Hogyan fejlődhet, hogyan építheti a maga uccáit, hogyan képezheti ki a maga házait, milyen az építési szabályrendelet, milyenek az utak? A községi önkormányzat a tulajdonképpeni éltető eleme, a levegője a községnek. És ha nincs önkormányzat, ennek hiánya elpusztítja, elsorvasztja a községi életet. De nem is fejlődhetik ki a valódi önkormányzati elv virilizmussal. A virilizmus a vagyon előjoga. Amely azon alapszik, hogy valakinek van vagyona és több adót fizet, s ez a vagyon azután megfogja a haladás kerekét és nem engedi azt a kocsit indulni, amelyet mi húzunk, mert azt mondja, én a vagyon előjoga révén akarok beleszólni abba, hogy milyen legyen a község népének élete. Mi, szociáldemokraták ezt tagadjuk. Gazdag embernek nincs több joga, mint a szegény embernek. A vagyon előjoga az, hogy ő jól él. Ezzel az előjoggal elégedjék meg és ne kívánczozzék megakadályozni az önkormányzatok fejlődését.

A községi politika nagyon hálás téma, érdemes érte dolgozni. Két dolog lebegjen előttünk, az egyik, hogy az elesett, szegény, porbasujtott, testileg és lelkileg elnyomott munkásosztályt, a jövő nemzedékét, gyermekeinket és anyáinkat emeljük föl a földről. A községi politikának ez az egyik hatalmas célja. A másik nagy célja az az eszméleti háré, amit *dr Ráth* német községpolitikus úgy határozott meg, hogy „*a hatalomhoz vezető út a városházán visz keresztül*“. A szociáldemokráciának a hatalom nem magáért a hatalomért kell. Nekünk nem azért kell a hatalom, hogy szuronnal, fegyverrel és erőszakkal a törpe minoritásnak az uralmát tartsuk fenn, nekünk a hatalom másért kell, *mi ministránsai akarunk lenni az eljövendő nagy fölszabadulásnak. Mi a hatalom birtokában is szolgálunk akarunk lenni a szocializmusnak.* Ezért a fölszabadításért érdemes a szakszervezetekben, a pártszervezetekben, a szövetségekben, a parlamentben, a

törvényhatóságokban és a községi képviselőtestületekben dolgozni!

Emeljük föl a fejünket, tekintsünk a külföld felé! Az, ami Magyarországon ma van, a történelem szempontjából csak epizód. Ha vannak is ideig-óráig emberek, akik a szeker küllőjét visszatartják, a történelem egyszerre elrántja a kocsit és viszi előre az emberiséget. *Ezért azt mondjuk: amennyire vágyakozik a magyar föld népe a főlzabadulás után, amennyire él bennünk az akarat, hogy a nyomort és szolgaságot megszüntessük, úgy dolgozzék minden ember a maga helyén a szocializmus győzelméért!*

10. A Magyarországi Szociáldemokrata Párt községi programja.

— Elfogadta az 1924. évi pártgyűlés. — A kiküldött bizottság szövegezésében. —

Az ország lakosságának nagy többsége munkásokból, földművelőkből, kisiparosokból és fixfizetéses alkalmazottakból áll. A társadalom ezen rétegei hasznos, nélkülözhetetlen munkát végeznek és mégis az élet anyagi és szellemi javaiból a legkevesebb jut az ő számukra. A drágaság és a közvetett adók terhe ezekre az osztályokra nehezedik, a fertőző betegségek és izemi balesetek az ő soraikban szedik tömeges áldozataikat. A magyar falvak kulturális elmaradottságának, elhanyagolt egészségügyének, a falusi munkásság nyomorának és az igazságtalan adórendszernek legfőbb oka az, hogy a városok és községek sorsát rég elavult törvények alapján a kiváltságosok egy kis töredéke intézi, amely távol áll a néptől, annak nyomorát és terheit nem érzi. A kiváltságos osztályok uralmát biztosító mai elavult törvények a legfőbb akadályai annak, hogy a községi és városi önkormányzati testületek a dolgozó tömegek szociális, gazdasági és kulturális szükségleteit egy igazán demokratikus önkormányzat keretében kielégítsék.

Amennyire elmaradtak a vidéki városok a főváros kulturális, közegészségügyi és közlekedési állapotaitól, annyira elmaradtak a kis- és nagy-községek viszonyai a városokétól. Minthogy pedig a társadalom jelen fejlődési fokán létező összes szellemi és anyagi javak megszerzéséhez a társadalom minden tagjának meg kell lennie a lehetőségei és eszközei, lakjanak ezek a falvakban, városokban vagy fővárosban; minthogy továbbá Budapest és a környékbeli községeket azok gazdasági és társadalmi érdekei egymáshoz fűzik és egymásra utalják, egy haladó és demokratikus szellemű községi politikának arra kell törekednie, hogy a környékben lévő községek beolvasztásával lehetővé tegye Nagy-Budapest kialakulását.

Mindenzen célok elérése érdekében a Magyarországi Szociáldemokrata Párt követeli:

1. A község szervezetére.

Általános, egyenlő, titkos és közvetlen szavazati jogot a város és község minden 20 éves kort betöltött lakosának nemi különbség nélkül olyképp, hogy minden választó választható is legyen. A községi képviselőtestület kétvétenként választandó, aránylagos képviselet alapján.

1. A virilizmus és a hivatalból járó képviseleti jog megszüntetendő. A választások munkaszüneti napon legyenek.

2. A képviselőtestületnek nem lehetnek tagjai azok, akik a községgel szolgálati és szerződéses viszonyban allanak és az ily viszonyban lévő vállalatok igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjai.

3. Minden ügyben a képviselőtestület határoz és gondoskodik határozatai végrehajtásáról. Megállapítja a községi adminisztráció szervezetét.

4. Teljes községi önkormányzatot, olyképpen, hogy az államnak csupán felügyeleti joga legyen. A helyi önkormányzat határozata csak akkor semmisíthető meg, ha törvényellenességét a közigazgatási bíróság állapítja meg.

5. A tisztviselők kivétel nélkül az önkormányzati testületek által választandók. A városok polgármesterére és tanácsúra nézve a törvényekben foglalt képesítési kötelezettség megalkuvintendő. A főispáni állások, illetve Buda-

pesten a főpolgármesteri állás eltörölendő. A kijelölés joga és a kijelöltek megválasztásának kötelezettsége eltörölendő.

6. A község ügyvitele legyen egyszerű, bürokratikus formások nélkül való, amelynek alapja a szobéliség. Legyen bélyegmentes mindazoknak a beadványa, akiknek jövedelme a létminimumot nem haladja meg.

7. A községben való letelepedés joga senkitől meg nem tagadható.

II. A községi adózás terén.

1. Önálló adóketési jogot községi beruházások, szociális, egészségügyi, kulturális és lakásépítési költségek fedezésére.

2. A községi pénzügyek alapjául a fokozatos jövedelmi és örökösödési adót. A létminimum adómentes legyen. A községi fogyasztási és forgalmi adók, vámok és illetékek eltörölését, a luxusadók kivételével.

3. Általános telekértékadó.

4. A községek belső területén lévő beépítetlen telkeknek magasabb kulcs szerint való megadóztatását, továbbá minden telek olyan értékemelkedésnek megadóztatását, amely nem a tulajdonos javításából vagy befektetéséből, hanem a város fejlődése (világítás, vízvezeték, csatornázás, útépítés, iskola, kaszárnya, közhivatalok létesítése) következtében származott.

5. A község területén lévő minden ingatlan értéke szakértőkkel időről időre újra megbecsülendő.

III. A község vagyonkezelése.

1. A község vagyona csakis az összlakosság érdekeinek megfelelően használható föl.

2. A községek tulajdonában lévő földek megtartását és szaporítását és ezen területeken mintagazdaságok létesítését.

3. A község kisajútítási jogának kiterjesztését, elővásárlási jogának biztosítását.

IV. A község gazdasági tevékenysége.

1. A község a szükségessé váló munkákat lehetőleg saját maga végezze, illetve azok elvégzését, valamint a közszállításokat árlejítés útján eszközöjje.

2. A közszükségletek kielégítését szolgáló üzemek, elsősorban vízszolgáltatás, világítás, közlekedés, villamoshajtóerő szolgáltatásának községi kezelése. Az ily irányú községi üzemekből a bürokratikus vezetés kiküszöbölését. Ezen üzemek tartsák el önmagukat, de a szolgáltatásuk tarifájának megállapításában legyenek tekintettel a lakosság egyes rétegeinek teherbíróképességre.

3. Községi takarékpénztárak és hitelintézetek, valamint tűzkárbiztosító-intézetek fölállítását.

4. A zálogházak községi kezelését.

V. Közegészségügyi földadatok.

1. A népbetegségek (tuberkulózis, nemibajok és alkoholizmus) ellen való védekezés, ily irányú intézmények létesítésével.

2. A közegészségügy érdekében a csatornázás tökéletesítését. Ingyenes népfürdők, fertőtlenítőállomások, ezenkívül községi gyógyszerárak, nemkülönben szülészeti, járvány- és gyermekkórházak létesítéséről és kezeléséről, ingyenes szülész és orvosi segélynyújtásról és kötelező ravatalozásról a közszükségleteknek megfelelően maga a község gondoskodik.

VI. Kulturális földadatok.

1. Ingyenes — a testi és szellemi munka egységesítésén alapuló — népoktatást. Mindennemű felekezeti oktatás községi segélyezésének megvonását.

2. A tanítás eredményessége szempontjából az egy osztályba járó tanulók számának apaszását.

3. Ingyenes tanszereket. A tanulók szükségleteinek (élelmezés) közköltsegen való fedezését.

4. A gyermekek állandó orvosi felügyeletének rendszeresítését. Iskolai fürdőszobák, napközi otthonok, meledőszobák, játszótérek és szünidei gyermektelepek létesítését. Erdei iskolák építését. Szülői tanácsadók létesítését. Az iskolafelügyelőnek és iskolagyámok rendszerének bevezetését.

5. Nyilvános könyvtárak szaporítását. Olvasótermek berendezését. A könyvtárak és olvasótermek az esti órákban nyitva tartandók.

6. Népművelő előadások, fölolvadások, gyűlések és munkásintézmények számára népházak építését, illetve ily célú vállalkozások községi támogatását.

VII. Községi munkáspolitikai.

1. Teljes egyesülési és gyülekezési jogot a községi alkalmazottak részére. A minden polgárt megillető politikai jogok gyakorlásaért a községi alkalmazottakat semmiféle hatóság felelősségre ne vonhassa.

2. A községi üzemek a munkaviszony és munkabér szempontjából mintai-üzemek legyenek. A munkaidő, a munkabér, a munkarend és egyéb munkafeltételek, nemkülönbén a községi alkalmazottak szolgálati és fegyelmi szabályzata az alkalmazottak gazdasági érdekképviselével egyetértőleg állapítandók meg.

3. A községgel bármely szerződéses viszonyban lévő vállalkozó, szövetkezet köteles az illető szakmában a munkások és munkáttatók szervezetei között fennálló munkabéregyezményt (kollektív szerződés) elfogadni. Ha ilyen nem létezik, akkor a község a vállalkozóval kötendő szerződésben az illető szakma átlagos helyi munkaviszonyait kösse ki a munkások részére minimum gyanánt. Ehhez képest határozza meg a minimális munkabért, a maximális munkaidőt és egyéb munkafeltételeket. (Bézaradék.) Ezen munkafeltételek betartásáért a vállalkozó az azon esetben is felelős legyen, ha a munkák végzését alvállalkozóra ruházta át. A község ne szerződhesen olyan szövetkezettel, vállalkozóval, aki munkáit nem a közegészségügyi követelményeknek megfelelő műhelyekben végezteti.

4. Az olyan záradék megszüntetését, amely sztrájk és kizárás esetén a vállalkozót köteleességének teljesítése alól fölmenti. (Sztrájkzáradék.)

5. A község szabályrendeleti hatáskörét használja föl munkásvédelmi, különösen a gyermek- és nőmunkások védelmére szolgáló intézkedések hozatalára. A szabályrendeletek munkásvédelmi részét (veszélyes és egészségtelen üzemek, nemkülönbén a munkásvédő törvények szigorú és rendszeres ellenőrzését stb.) munkásokból és hatósági kiküldöttekből álló bizottság ellenőrizze.

6. A munkanélküliség esetére való biztosítás megvalósítandó. Munkanélküliség idejében építkezések és egyéb városi közmunkák eszközzendők.

7. Községi néphivatalok létesítését, szociálpolitikai, valamint más pörös ügyekben ingyenes jogi tanácsadást.

8. A község saját költségén tartozzék gondoskodni alkalmazottainak és ezek családtagjainak nyugdíjáról.

VIII. A község szociálpolitikai földatal.

4. A friss levegőt szolgáló parkok, fásított kisebb területek, gyermeképítését.

2. A lakások ellenőrzését, hogy a közegészségügyi törvények és szabályrendeletek szigorúan betartassanak, ingyenes lakásközvetítés és lakásstatisztika fölvetelét.

3. A főváros terjeszkedését és beépítését szolgáló olyan új szabályozási terv készítését, amely elsősorban a lakosság egészségügyét és élelmezését szolgálja, olyképpen, hogy mezőgazdasági területeket igyekezzék a főváros területéhez csatolni. Kertgazdaságok létesítését a főváros területén.

4. A friss levegőt szolgáló parkok, fásított kisebb területek, gyermekjátszóhelyek létesítéséről a község gondoskodik. Sporttelepek létesítését és kirándulások lehetőségét előmozdító intézmények szervezését.

5. Az építkezésekre vonatkozó összes ügyeket maga a főváros közvetlenül intézze.

6. Olcsó és jó közlekedés létesítését a kültelkekről és a környékbeli községekől. Munkásjegyek és jegyfüzetek kiadását.

7. A közlelmezés zavartalan-ágának biztosítása és az élelmiszerdrágítók megfékezése céljából községi élelmiszerüzemek létesítését és a meglévőknek ezen cél szolgálatába való állítását.

8. Az élelmiszerhamisítás meggátlása céljából az élelmiszergyártás és árusítás szigorú ellenőrzését és szabályozását.

9. Bölcsődék létesítését. A escesemőket és betegeket gyógytejjel a község maga lássa el.

10. A temetkezés ügyét magak a községek rendezzék és vegyék saját kezelésbe.

11. Az özvegyek, árvák és munkaképtelenek részére eltartási igény biztosítását. Gyermekmenhelyeknek, anyaoththonoknak, árvaházaknak és aggok otthonának kellő számban való fölállítását.

A községi segélyezés semminemű jogfosztást nem vonhat maga után.